

บันทึก

เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับข้อบังคับของบริษัทการบินไทย จำกัด (กรณีที่ข้อบังคับของบริษัทฯ มิได้กำหนดให้ผู้ถือหุ้นเรียกประชุมวิสามัญไว้ ผู้ถือหุ้นจะร้องขอให้เรียกประชุมวิสามัญตามมาตรา ๑๑๗๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้หรือไม่)

สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงคมนาคม ได้มีหนังสือ ที่ คค ๐๒๐๖/๙๑๙ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๓๑ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กระทรวงคมนาคมมี ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับข้อบังคับของบริษัทการบินไทย จำกัด ว่า กรณีที่ข้อบังคับในปัจจุบันของบริษัทฯ ในข้อ ๑ ได้กำหนดไว้ว่า “ให้ใช้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ว่า ด้วยบริษัทจำกัด เว้นแต่ที่ได้กล่าวไว้เป็นอย่างอื่นในข้อบังคับนี้” และในข้อ ๑๙ ได้กำหนด เกี่ยวกับการเรียกประชุมวิสามัญของบริษัทฯ ว่า “เมื่อคณะกรรมการเห็นสมควร อาจเรียกการประชุมวิสามัญเมื่อใดและเพื่อกิจการใดก็ได้” กระทรวงคมนาคมขอหารือว่า เมื่อมีข้อบังคับทั้งสองข้อเช่นนี้ ผู้ถือหุ้นจะดำเนินการให้เรียกประชุมวิสามัญตามมาตรา ๑๑๗๓^๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้หรือไม่ และหากไม่สามารถดำเนินการให้เรียกประชุมวิสามัญดังกล่าวได้แล้ว ข้อบังคับของบริษัทฯ ในข้อ ๑๙ จะเป็นโมฆะตามมาตรา ๑๑๓^๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าวประกอบกับได้ฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงคมนาคม (สำนักงานปลัดกระทรวง และบริษัทการบินไทย จำกัด) และผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมทะเบียนการค้า) แล้ว มีความเห็นดังนี้

การประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเป็นการให้อำนาจแก่บรรดาผู้ถือหุ้นได้เข้าดูแลการจัดการบริษัท เพื่อให้กิจการของบริษัทเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่จดทะเบียนไว้การประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นมี ๒ ประเภท คือ การประชุมสามัญและการประชุมวิสามัญการประชุมสามัญได้แก่การประชุมของผู้ถือหุ้นซึ่งจะต้องจัดให้มีขึ้นครั้งแรกภายในกำหนด ๖ เดือน นับแต่วันที่ได้จดทะเบียนบริษัท และการประชุมครั้งต่อไป ซึ่งจะจัดให้มีขึ้นอย่างน้อยทุกระยะเวลา ๑๒ เดือน ส่วนการประชุมวิสามัญได้แก่การประชุมของผู้ถือหุ้น ซึ่งอาจเรียกประชุมเป็นพิเศษต่างหากจากการประชุม

^๑ มาตรา ๑๑๗๓ การประชุมวิสามัญจะต้องนัดเรียกให้มีขึ้นในเมื่อผู้ถือหุ้นมีจำนวนหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าแห่งจำนวนหุ้นของบริษัท ได้เข้าชื่อกันทำหนังสือร้องขอให้เรียกประชุมเช่นนั้น ในหนังสือร้องขอนั้นต้องระบุวัตถุประสงค์ให้เรียกประชุมเพื่อการใด

^๒ มาตรา ๑๑๓ การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายก็ดี เป็นการพินินวิสัยก็ดี เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนก็ดี การนั้นท่านว่าเป็นโมฆะกรรม

สามัญ โดยอาจมีขึ้นได้ใน ๔ กรณี คือ

- (๑) เมื่อกรรมการเห็นสมควร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๗๒ วรรคหนึ่ง^๓
- (๒) เมื่อบริษัทขาดทุนลงถึงถึงจำนวนต้นทุน เป็นหน้าที่ของกรรมการต้องเรียกประชุมทันที ตามมาตรา ๑๑๗๒ วรรคสอง^๔
- (๓) เมื่อผู้ถือหุ้นมีจำนวนรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดได้เข้าชื่อกันทำหนังสือร้องขอต่อกรรมการบริษัทให้เรียกประชุม โดยในหนังสือนั้นได้ระบุว่า จะประสงค์ให้เรียกประชุมเพื่อการใด ตามมาตรา ๑๑๗๓^๕
- (๔) เมื่อตำแหน่งผู้สอบบัญชีว่างลงให้กรรมการเรียกประชุมวิสามัญเพื่อเลือกตั้งผู้สอบบัญชีให้ครบจำนวน ตามมาตรา ๑๒๑๑^๖

การเรียกประชุมวิสามัญตาม (๒) (๓) และ (๔) ข้างต้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใช้ถ้อยคำอย่างเคร่งครัด ดังจะเห็นได้ในมาตรา ๑๑๗๒ วรรคสอง ใช้คำว่า “กรรมการต้องเรียกประชุม” ในมาตรา ๑๑๗๓ ใช้คำว่า “จะต้องนัดเรียก” และในมาตรา ๑๒๑๑ ใช้คำว่า “ให้กรรมการนัดเรียกประชุมวิสามัญ” ซึ่งต่างจากถ้อยคำในมาตรา ๑๑๗๒ วรรคหนึ่ง ที่ให้ดุลพินิจแก่กรรมการ”จะเรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้” ดังนั้น เมื่อมีกรณีที่จะต้องเรียกประชุมวิสามัญตามมาตรา ๑๑๗๒ วรรคสอง มาตรา ๑๑๗๓ หรือมาตรา ๑๒๑๑ แล้วแต่กรณี กรรมการจะต้องจัดให้มีการประชุมวิสามัญโดยทันทีเสมอไป โดยเฉพาะในกรณีซึ่งผู้ถือหุ้นร้องขอให้เรียกประชุมวิสามัญตามมาตรา ๑๑๗๓ นั้น กรรมการจะต้องเรียกประชุมวิสามัญโดยพลัน ซึ่งถ้ากรรมการมิได้เรียกประชุมภายในเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ถือหุ้นยื่นคำร้อง ผู้ถือหุ้นชอบที่จะเรียกประชุมเองก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในวรรคสองแห่งมาตรา ๑๑๗๔^๗

การเรียกประชุมวิสามัญตามมาตรา ๑๑๗๒ วรรคหนึ่ง นั้น มีข้อแตกต่างจากการเรียกประชุมวิสามัญตามมาตรา ๑๑๗๓ ในมาตรา ๑๑๗๒ วรรคหนึ่ง ที่ให้กรรมการเรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้ นั้น กรณีนี้กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของกรรมการที่จะเรียกประชุมตามที่เห็นสมควร ส่วนการที่ผู้ถือหุ้นร้องขอให้เรียกประชุมวิสามัญตามมาตรา ๑๑๗๓ นั้น เป็นสิทธิของผู้ถือหุ้นที่มีอยู่ตามกฎหมาย ดังนั้น แม้ว่าข้อบังคับของบริษัทจะมีได้กล่าวถึงสิทธิของผู้ถือหุ้นที่จะร้องขอให้เรียกประชุมวิสามัญไว้ก็ตาม ผู้ถือหุ้นก็ยังมิสิทธิที่จะร้องขอให้เรียกประชุมวิสามัญ

^๓ มาตรา ๑๑๗๒ กรรมการจะเรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้ สุดแต่จะเห็นสมควร
ถ้าบริษัทขาดทุนลงถึงถึงจำนวนต้นทุน กรรมการต้องเรียกประชุมวิสามัญทันทีเพื่อแจ้งให้ผู้ถือหุ้นทราบการที่ขาดทุนนั้น

^๔ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๓)

^๕ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑)

^๖ มาตรา ๑๒๑๑ ถ้ามีตำแหน่งว่างลงในจำนวนผู้สอบบัญชี ให้กรรมการนัดเรียกประชุมวิสามัญ เพื่อให้เลือกตั้งขึ้นใหม่ให้ครบจำนวน

^๗ มาตรา ๑๑๗๔ เมื่อผู้ถือหุ้นยื่นคำร้องขอให้เรียกประชุมวิสามัญตั้งได้กล่าวมาในมาตรา ก่อนนี้แล้ว ให้กรรมการเรียกประชุมโดยพลัน

ถ้าและกรรมการมิได้เรียกประชุมภายในสามสิบวันนับแต่วันยื่นคำร้องใช้ผู้ถือหุ้นทั้งหลาย ซึ่งเป็นผู้ร้อง หรือผู้ถือหุ้นคนอื่น ๆ รวมกันได้จำนวนตั้งบังคับไว้นั้นจะเรียกประชุมเองก็ได้

อยู่ได้

ข้อบังคับของบริษัทการบินไทยฯ ข้อ ๑๙ ที่กำหนดว่า “เมื่อคณะกรรมการเห็นสมควร อาจเรียกการประชุมวิสามัญเมื่อใดและเพื่อกิจการใดก็ได้” นั้น เห็นว่าเป็นข้อกำหนดซึ่งมีผลเช่นเดียวกับมาตรา ๑๑๗๒ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั่นเอง ข้อบังคับดังกล่าวหาได้ตัดสิทธิการเรียกประชุมวิสามัญกรณีอื่นซึ่งผู้ถือหุ้นมีอยู่ตามกฎหมายไม่ว่าจะมีข้อบังคับข้อ ๑ กำหนดว่า “ให้ใช้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ว่าด้วยบริษัทจำกัด เว้นแต่ที่ได้กล่าวไว้เป็นอย่างอื่นในข้อบังคับนี้” ก็ตามผู้ถือหุ้นของบริษัทการบินไทยฯ ก็ชอบที่จะดำเนินการเรียกประชุมวิสามัญตามมาตรา ๑๑๗๓ ได้

ส่วนข้อหาหรือที่ว่าข้อบังคับข้อ ๑๙ จะเป็นโมฆะตามมาตรา ๑๑๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่นั้น เห็นว่า เมื่อพิจารณาแล้วว่าข้อบังคับข้อ ๑๙ หาได้มีผลเป็นการตัดสิทธิการเรียกประชุมวิสามัญของผู้ถือหุ้นไม่ ข้อบังคับข้อ ๑๙ ของบริษัทการบินไทยฯ จึงไม่เป็นโมฆะตามมาตรา ๑๑๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แต่อย่างใด

(ลงชื่อ) อมร จันทรสุมบุรณ์

(นายอมร จันทรสุมบุรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กุมภาพันธ์ ๒๕๓๑